

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; „ 4.50
za četrt leta 1.50; „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 6 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročilnice se upravnistvo ne ozira.

EDINOST

Oglas in oznanila se računajo po 8 nov. vsakega v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana javna zahvala, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 25. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

(V edinost je moč.)

Govor dež. posl. Iv. Hribarja v 14. seji deželnega zbora Kranjskega dne 24. novembra 1890.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Dalje.)

Gospoda moja! Kdor si le količkaj — in če tudi le površno — ogleda razmere na Primorskem, priznal mi bode, da je širom sveta težko najti deželo, kjer bi bila državna uprava nakopičila toliko pregreh in napak, ko naša državna uprava na Primorskem. Po zadnjem ljudskem številjenju, pri katerem so nasprotniki naši in uradni krogi združeni na vsej liniji skušali upljevati na to, da dosežejo Lahli kolikor mogoče visoke številke, naštel se je na Primorskem poleg 276.603 Lahov in 12579 Nemcev, 318.994 Slovencev in Hrvatov. Slovenci in Hrvati so torej izdatno in odločno v večini in vendar se vlada nanje ne ozira. Brezpraven je njih jezik in brezpravni so oni sami. Zato pa se vlada tembolj ozira na Lahe, kateri so v manjšini in notranje uradovanje na Primorskem je v c. kr. uradih uravnano tako, da bi moral človek, ki ne pozna razmer, ako si vse to ogleduje, nehote misliti, da je zašel v deželo, v kateri je duhoviti Boccaccio pripovedoval dovtipne svoje pripovedke in da — ako je slučajno jasen dan — fizeološko solnce siplje nanj zlate svoje žarke. Jedino dvoglavni orel na uradnih pečatih spominja še, da je to dežela, ki leži v državi neverjetnosti.

In neverjetno je res, kako v tej deželi postopajo državni uradniki. V Trstu, torej v mestu, ki ima vse, kar je, zahvaliti jedino le Avstriji, kaj vidite na dnevnem redu? — Protidinastične demonstracije, petarde, ki človeško življenje spravljajo v nevarnost! Vlada pa vse to mirno gleda; ničesar ne stori, da bi se taki prizori zabranili in še takrat, če se v mestnem zastopu Tržaškem čujejo izjave, katere olepšavajo in zagovarjajo take protidržavne demonstracije, taka sramotna dejanja; če se čujejo besede, ki nosijo na

sebi biljeg veleizdajstva, še takrat molči vladni zastopnik in ne more najti besede, s katero bi obsodil take izjave.

Mestni zastop Tržaški sam za se reprezentuje državo v državi. Avstrijski zakoni zanj ne eksistujejo in zakon z dne 21. decembra leta 1867. seveda tudi ne. Zaradi tega Slovenci ne morejo najti pravice pri mestnem zboru. Ako pride Slovencev na magistrat in zahteva, da se slovenski ž njim obravnava, posmehujejo se mu uradniki; slovenskih ulog ne vsprejemajo; če pa so vendar primorani, vsprejeti jih, potem jih ne rešujejo. Oholost mestnega magistrata Tržaškega sega tako daleč da prepoveduje nadposlovnimi lokali slovenske napise in da prepoveduje celo postavljati na pokopališčih spomenike s takimi napisi. In mislite li, da vlada proti temu kaj stori? Gleda pač vse to, ne stori pa ničesar; pač pa se njeni organi prilizujejo in dobrikajo laški stranki. Namestništvo dopisuje magistratu vedno le v laškem jeziku. Isto tako ostalim avtonomnim organom, pa tudi posameznikom. Pri nas, kakor veste, je deželno predsedništvo, ko da bi ne znalo slovenski. Da so šole v Trstu, katere vzdržuje mestni zbor uravnane tako, da se le laški fanatiki v njih vzgajajo, razume se samo po sebi. Stvar gre tako daleč, da so na srednjih šolah Tržaških, katere vzdržuje magistrat, profesorji delili dijakom listke razpuščene „Pro Patrie“ z nalogo, da jih prodajajo po mestu po goldinarji; zato pa so dijaki dobivali po 20% provizije. V državi, kjer je policijstvo tako razvito, da ima že skoraj vsak človek za saboj tajnega policista, kakor pri nas, pač ni misliti, da bi vlada ne bila zvedela za tako sramotno ravnanje. Stori pa vendar ni ničesar proti tej demoralizaciji v šoli, proti nevarni tej propagandi, opirajoči se ne le na rodoljubna čutila, temveč na dobičkarstvo šolske mladine. Če se pa oglasi 1427 starišev zato, da bi se za njihovo slovensko dečo ustanovila slovenska ljudska šola, se nikdo na to ne ozira. Magistrat zavrača prošnjo, ministerstvo jo je

zavrglo in še sedaj ni zaukazala vlada, da bi se za slovenske otroke ustanovila le jedna slovenska osnovna šola. Kako pa je bilo pri nas, kako smo bili primorani ustanoviti nemški šoli v Ljubljani, tega mi ni treba omenjati, ker vsi dobro vemo, kaka je bila takrat presija od strani vlade. V okolici Tržaški so razmere glede ljudskih šol istotake, ali utegnejo vsaj v kratkem postati jednake, ker magistrat povsodi uriva laščino, vlada pa ničesar proti temu ne stori. —

Predaleč bi moral segati, ko bi hotel navajati še dalje vse žalostne razmere v Trstu. Vsaj so Vam vsem le predobro znane. Vendar pa si ne morem kaj, da ne bi omenil dveh stvari, ki se mi zdite karakteristični. Mislim namreč dogodek, o katerem so v začetku oktobra pisali vsi laški Tržaški listi, in pa razmer pri c. kr. poštnemu ravnateljstvu.

Ostanimo sedaj pri prvi stvari. Laški časniki Tržaški pripovedovali so v začetku oktobra t. l. — dneva se ne vem spominjati več, — da je prišel v „Steinfelder Bierhalle“ gospod, ki si je naročil v laškem jeziku jedil in pijače. Natak — nevese laščini — spraša ponižno in pohlevno v nemškem jeziku, kaj zahteva in ga prosi, naj bi mu odgovoril nemški, češ, da on laščine ne umeje. Mesto tega zareži gost osorno po laško nad njim, na kar odide natakar strec k drugim mizam, pri katerih so ga tudi klicali. Sedaj pa pokliče došli gost gospodarja, ozmerja ga, zakaj vsprejema natakarje, ki ne znajo laški, in zahteva naj prej omenjenega natakarja takoj odpusti. Rohnel in upil je, da je odmevalo po dvorani, da je laščina jedini občevalni jezik v Trstu in da je Trst čisto laško mesto. In kdo je bil „questo bravo“, kakor so ga imenovali tržaški časniki. Bil je to uradnik c. kr. namestništva v Trstu. Gospoda moja! ako bi se kdo pri nas v Ljubljani predznil mutatis mutandis storiti kaj jednecega, vprašam Vas, ali bi ne prišel takoj v najstrožjo disciplinarno pre-

iskavo in kazen? V Trstu pa so dotičnemu uradniku ni zgodilo ničesar; c. kr. namestniku ni se zdelo vredno zgeniti le mazinec zaradi tega. Pri nas, gospoda moja! jemlje c. kr. deželna vlada v zaščito grofiče, ki boljje iz hudobije, ko iz nepremišljivosti imenujejo Slovane „Sauvolk“. Rad bi vedel, kaj bi se zgodilo v Trstu, ko bi tak plemič po rojstvu, ne pa tudi po duhu in obnašanji, imenoval italijanski narod „Sauvolk“?

Prestopam sedaj k c. kr. poštnemu ravnateljstvu. Pošta je v Trstu v resnici uravnana tako, da bi se nikdo ne mogel čuditi, ko bi nad glavnim nje uhom stal napis: „Direzione delle Poste del regno d'Italia“. (Veselosť na levi.) Že poprej sem rekel, da ravnatelj ne zna slovenskega pa tudi nobenega drugega slovanskega jezika. Da dokažem, kako opravičeno sem rabil gorenji ostri izraz, pa razen opozorjanja za popolno laško uradovanje tega urada, navajam: Poštna uprava, resp. trg. ministerstvo, dovolilo je pred dvema letoma, da se smejo rabiti v prometu tudi privatne dopisnice in da smejo imeti na prvi strani napis v katerem koli jeziku, samo da mu je pridejan tudi nemški izraz „Correspondenzkarte“. Takoj, ko je izšla ta odredba, dale so si nekatere češke in slovenske firme napraviti dopisnice s češko-nemškimi, odnosno slovensko-nemškimi napisi. Ministerstvo pa je zaukazalo, da se imajo vse take dopisnice nemudoma odstraniti iz prometa, češ, da mora nemški napis vedno stati na prvem mestu, in je s to naredbo prouzročilo celo materialno škodo dotičnim firmam.

V Trstu, gospoda moja! pa se rabijo dopisnice, ki imajo zgolj laški napis in mu tedaj nemški napis ni pridejan niti na drugem mestu. Ukaz, ki ga je izdal trgovinski minister na Dunaji, in ki je veljaven za vse kronovine, zastopane v državnem zboru, isti ukaz za Tržaško mesto ne velja. In zakaj ne? Zato, ker je treba

PODLISTEK.

Iz vojaškega življenja.

(Konec.)

Današnja sprememba, misel na dom i. dr. ni mi pustilo, da bi zaspal, ne da bi opravil večerno svojo dolžnost. Še le po polnoči sem zadremal. Približala se je ura štiri, kakor sem moral poznati po svitu, koji je prihajal skoz okna do nas. Začuje se strašansko trobentanje kakor bi vsa kasarna gorela. V sobo stopi oni človek „takšarž“, koji je sinoči posvetil onemu oficirju, ki je prišel pogledat, smo li vsi doma in če že vsi počivamo, z besedo „auf“. Kričal je tako, da bi ga celo mrtveci morali slišati. Vzdignem se i jaz kvišku, ker zdelo se mi je, da to mora nekaj pomeniti. Drugi so skočili iz svojih ležišč, kakor bi jih nekaj pičilo.

Plašno poprašam Tomaža, kateri se je tudi opravljal, kaj da sploh pomenja vse to. Pove mi, da je treba vstati. To so pa res učeni ti ljudje, da se tako razumejo na vsako kratko besedo!

Opravim se in ali smo po ono črno kavo na borjač. Dobil sem danes i jaz

svoj delež. Nesem to svojo čorbo, kjer smo spali i kjer sem imel komis. Vrežem pošten kos ter ga zdobim vanjo, kajti človek o čistih teh pomijah mora oslabeti. Kar je bilo starih vojakov zgubili so se vsi iz sobe; ostali smo sami noviaci in ono človeče pri nas, ki je imelo dve zvezdi in je reklo, da je on naš „Abrihtar“. Kaj nas bo sodilo, dejal sem, kajti rihtar pravili so pri nas onemu gospodu, ki je delal „obholenge“. Pove nam tudi, da ga moramo klicati gospod „frajtar“. Vkaže nam, naj stopimo v vrsto po dva in dva i nas vodi pred nami stopajoč na borjač. Tam nas je učil, kako moramo hoditi z rokami na hrbtu. Kako moramo se „šušpico“ trdo stopiti, pogledati zdaj „links“, zdaj „reks“ i druge take take neumnosti. Vkaže vsakemu posebej stopati; ko pride name vrsta, stopam kakor stopa vsak krščanski človek. Kaj mislite, mu je li vgajalo? Kaj še! Priletel je k meni, stisnil mi koleno, stegnili nogo i sicer še tako, da sem moral prste popolnoma navzdol obrniti.

Kadar je zakričal „anj“, moral sem stopiti z levico, z desnico moral sem se opreti na prste. To ti je bila muka! Presodil sem, če trpe tako uboge duše v vi-

cah, je njihovo trpljenje nestrpno. Ko sem vendar tako storil, kakor se mi je kričaje zapovedalo, mu vendar ni vgajalo. Ko vidim, da vedno bolj vpije, opozorim ga, da drugi vojaki, i še celo tisti, ki sem jih videl na Pivki, niso tako stopali kakor nas on uči. Ta nedolžna opazka spravila ga je v tako jezo, da zgrabi kopito puške svoje ter me tako suno v prsa, da se mi je kar zasvetilo pred očmi. Da bi bil ti v Mandah, mislil sem si, gotovo bi se drugače spogledala. Ali pa, da bi prignal ti kravo k „čeničarju“ našemu, gotovo bi ne pripustil. Preklinjal, rotil me je po slovensko i nemško, da sem rekel, da se mora peklenško žrelo odpreti ter tega človeka med svoje stanovce sprejeti. Opisovali so sicer gospod fajmošter kako hudoben da je hudobec, a niti po podobi i opisu ni tak, kakor je naš gospod frajtar. Da bi oni skušnjavec božjega Sina s takimi besedami skušal, gotovo bi ga ta pri prvem predlogu, ko mu je rekel, naj naredi iz kamna kruh, zarotil in pregnal in ne bi čakal predloga tretjega. Da sem bil na samem, zjokal bi se liki otrok. Kamnu bi se moral smiliti. Bolj ko je kričal, manj sem vedel. Suval me je, pihal z ustmi

kakor gad, a vse zaman. Nad Ščetinčkovim Lukom ni imel take pike i takega pasijona, kakor nad menoj. To jutro preživel sem v največji jezi in žalosti tako, da niti kositi se mi ni ljubilo. Popoldne iti smo že morali s puškami. Danes bomo pa spet krvav pot potili, mislil sem si, ko sem puško stavil na ramo. Kakor je šla piškava z hojo, isto tako godilo se mi je tudi s puško. K sreči, da je popoldne prišel nek gospod oficir k nam. Gotovo se ga je naš gospod frajtar bal, kajti preklinjal in kričal ni tako kakor zjutraj. Lepše nam je vse pokazal, tako, da smo vendar površno razumeli. Trudni in potrti dneva prvega odpravili smo se domov. Da bi človek že sedaj se malo odpočil, kako bi to vendar dobro delo. Pa mesto da bi malo pogleli, sezuti smo se morali ter čistiti obuvale svoje kakor večeraj. Še celo gumbi, zahteval je naš gospod frajtar, morajo se svetiti. To je pa vendar preveč zahtevano! Gumbe na tako zakrpanej suknji čistiti, je v resnici sedmi vnebovpijoči greh. Drugo bilo je prav tako, kakor prvi dan. Truden vlečem se k počitku dobro vedé, da mi jutranji dan ne prinese nič boljsega. Pri

dokazati, da je Trst čisto laško mesto in in da nemški jezik tam nima nobene pravice več. Tako tedaj vlada protežuje laščino; poglejmo, kako pa ravna s slovenskim jezikom. Pred nekaj dnevi prinesel je „Independent“ — glasilo skrajne irredentarske stranke v Avstriji — strašno novico, da so se našle pri nekem trafikantu nemško-slovenske dopisnice. Poštno ravnateljstvo poslalo je takoj uradnika k dotičnemu trafikantu, odredivši, da mu mora odzvzeti nemško-slovenske dopisnice, ter mu zapovedati, da sme v bodoče prodajati samo nemško-laške. Glejte! take so razmere pri ces. kr. poštnemu ravnateljstvu v Trstu.

Kaj pa naj rečem še le o Istri? Tu je vsaka kritika skoraj nemogoča, tako neverjetne stvari se tam godé. Neverjetno in neumevno je, da celo v deželnem zboru pripušča vlada, da se žali slovenski in hrvatski narod po neki klčki v Istri, katera nima pravice, da obstoji, ako se pomisli, kako se obnaša proti Avstriji.

Gospoda slavna! Kje v izobraženem svetu bi bilo mogoče, da bi klika, ki zastopa manjšino deželnega prebivalstva, smela zabraniti, da ne pridejo v stenografične zapisnike govori onih poslancev, ki zastopajo večino deželnega prebivalstva? Kje — uprašam Vas — bilo bi mogoče, da bi se dopuščalo galeriji, da se sme poslanec še tako nezatne manjšine — nikari pa še večine prebivalstva — smeji kazati jim rožičke, med njihovimi govori peti, žvižgati in stopati navlašč v ta namen na galerijo privlečenim psom na repove, da tulijo. V isterskem deželnem zboru godi se vse to; vlada pa se ne oglasi proti temu, temveč molči dosledno, akoravno se je opozarjal vladni zastopnik, naj zabrani tako sramotno ravnanje. Gospoda moja, in grof Taaffe za vse to tudi ve; vsaj se hrvatski in slovenski poslanci isterskega deželnega zbora obračali že tudi do njega za pomoč. Pa kaj, gospod ministerski predsednik se ima baviti z važnejšimi stvarmi; vsaj ima porabljeni vso svojo avtoriteto, da bi spravljal iz privatnih služeb može, katerim se ne more očitati nič drugega, ko to, da imajo svoje mnenje o njegovih čudni avstrijski politiki.

(Dalje prih.)

Slovenskim delavcem.

V.

Sovetovali in predlagali so delavcem, da bi se kakor si bodi postavili sami v vrsto podjetnikov in s tem zboljšali svoje

vsem ekserciranji naučil sem se salutirati, za silo stopati, in drugo, kar je najpotrebnejše vojaku. S puško privadil sem se „indibalanca“, „šultert“ in „presentirt“ in kar je bilo družih tacih reči. Šlo mi pa je vse tako, da niti sam nisem mogel biti zadovoljen. Pa kaj se hoče? privadim se temu, saj delamo vsak dan eno in isto.

Mrzno do vojaškega stanu imel sem že prej, ko sem tja prišel. Sedaj pa, ko sem sam skušal kako se ravna s stvarmi, ki nosijo ime človek, ni mi bilo prestat pri njih. Vdal sem se v voljo božjo. Vedel sem, da pride tudi za-me dan rešitve. Grešna duša ne more tako željno pričakovati svetega raja, kakor sem jaz pričakoval onega dne, koji mi prinese zlato prostost.

Štiritedensko vaje so minule. Ne vem, so li kaj koristile našemu Drejcu. To pa vem, da so mu škodile, kajti toliko nespodobnih besed moralo je prileteti na njegova ušesa, toliko psovk zleteti mu obraz, da bi bilo res veliko čudo, da sam kake ne izusti doma, ko je vendar vsak dan po toli in tolikokrat to slišal. Domov prišedši pripovedoval je na dolgo in široko, kako je to in drugo; doma poslušali so

stanje. V tem je izražena misel in želja, da bi delavci dobiček, ki navadno pripada podjetnikom, v obče kapitalistom, delili sami med seboj; s tem bi skrbeli za toliko odškodnino svojega truda ali dela, kolikoršno bi bilo možno doseči sredi današnjega obče gospodarskega gibanja in mednarodne gospodarske konkurencije. Dospeli bi delavci kot podjetniki in delavci, združeni v jednih in istih osebah delavskega stanu, do onega stanja, katero bi bilo za našo dobo, za sedanji družbeni ustroj človeštva, pravi vzor, kolikor se tiče gmotne strani. Kajti več kot plačilo za trud in dobiček od tega truda ni možno zahtevati dandanes, in delavci bi smeli biti popolnoma zadovoljni, ko bi se jim posrečilo združevati kaj takega v jednih in istih rokah delavskega stanu.

Ali vprašanje je bilo in je gledé na take nasvete: Kje naj bi dobili in dobivali delavci potrebnega kapitala za podjetja na svojo roko? Da bi potrebni kapital privarčili in spravili skupaj, ni z lahka pričakovati. Tu in tam bi se morda posrečilo, da bi napravili sami kako tovarno ali delavnico; to bi bilo pa le bolj v ožih mejah, v kakem posebnem kraju, za kake izdelke, ki bi se potrebovali in razprodajali na majhnem prostoru, v kaki vasi, v kakem trgu ali kakem okraju.

Ni možno pa si lahko misliti, da bi delavci spravili milijone in milijone, kakoršne potrebujejo velika podjetja, katera jedino morejo uspešno premagovati boje mednarodne in svetovne konkurencije. In celó ko bi se delavci povzdignili do takih podjetij v jedni deželi, bi bilo daleč, daleč do tega, da bi spravili več podjetij po več deželah v svojo oblast.

Z lastnim kapitalom torej delavci ne zboljšajo svojega stanja v smislu, da bi se sami oprijeli raznih podjetij ter z njih pomočjo priborili tudi navadni kapitalistični dobiček na svojo korist. Zato so sovetovali delavcem, naj se potegnejo za to, da bi jim države podajale potrebni kapital za lastna podjetja; države naj bi zasnovala delavnice, v katerih bi delavci dobivali za svoj trud sedanjo navadno plačo in poleg tega še dobiček od izdelkov.

Tu pa je pomisliti, da države same nimajo toliko denarja, da bi ga mogle oddajati delavcem, morale bi si torej za delavce kapitala izposojevati. Za izposojene kapitala mora pa tudi država plačevati obresti; torej bi delavci morali vse-kakor povračati obresti. V sled tega bi se dobiček znatno zmanjšal; in kapital, ki bi deloval poleg državnih delavnic, bi skušal nasproti izdelkom iz državnih delavnic konkurencijo spraviti v tak tir, da bi država ali delavci ne mogli poplačevati niti obrestij za izposo-

ga vsi, le pri vojaki je bil revež, kojega ni hotel nikdo poslušati, nikdo se ga ni hotel vsmiliti, nikdo ni imel tolažilne besede zanj. Vse se mu je zdelo doma kakor na novo oživljeno. Ni je, rekel je večkrat, čez blaženo prostost!

Doma se je lotil zopet prejšnjega dela in kmetovanja. Tudi v družbo bolj zahaja, kakor nekdanj. Sosebno ljubo mu je iti na Ne vem, hodi li v „bralno društvo“ ali kam? To pa vem, da hodi v tako društvo, kjer imajo geslo: „ljudi obirati ter hujskati zoper bližnjega svojega.“ Zadnjič bil je v taki hiši; govorilo se mu je in lagalo, da se sedaj piše o njegovem vojaškem stanu, prigovarjalo ga še celo naj rabi pest, na kar se naš Drejc spomni na one psovke, koje je slišal pri vojaki ter sam kopico teh izusti preko svojih ustnic. Svetovalo bi se mu, da se v prihodnje ogiblje takih opravljenih ljudi; ogibal se boče tudi hiš takih. Z veselo in mirno dušo spominjal se boče vojaških svojih let ter z vso ljubeznjivostjo pripovedoval otročičem svojim, kaj in kako je bilo, ko je bil še on vojak, landverist. Ko bi se mu kaj novega pripetilo, hočem pa v drugo drage čitatelje obvestiti.

jene kapitala. Državi bi delali težave že stem, da bi ji ne posojevali kapitalisti denarjev za delavska podjetja. Saj se vidi, kaj delajo celó brez tega kapitalisti nasproti državam, ki potrebujejo od njih posojil. Države so preveč zavisne od kapitalističnih strank, da bi se mogle zjediniti za skupno postopanje proti kapitalistom; tu pa tam gospodujejo kapitalisti sami v državah; v takih državah bi pač ne podpirali kapitalisti delavskih, oziroma državnih podjetij, ki bi se obračala naravnost proti kapitalistom samim.

Kar pa je glavno, s težanjem po tem, da bi se delavci povzdignili do moči podjetnikov, bi zapravljali samo čas in zavlačevali pravo rešitev svojega vprašanja. A zgubili bi s tem izpred ožij svoj glavni cilj, ko bi morda na več rodov zanemarjali skrb zato, da se jim trud ali delo odškoduje boljše, nego doslej. Delavcem ni težati po tem, da bi zasedli mesta podjetnikov in te sploh ispodrinili, ker to ni možno sedaj in še na stoletja ne; pač pa jim je gledati, da se kapitalistom dobiček, ki jim prehaja od delavskega truda, kar možno zmanjša. Kar delavci privarčijo ali prihranijo tu pa tam za obče delavske namere, naj porabljuje rajši v to, da se organizujejo tako, da jim bo možno uspešno delati na zmanjšanje dobička, ki ga imajo kapitalisti, in na povečanje plače, ki jo dobivajo delavci sedaj za svoj trud.

Povišanje dosedanje plače mora vedno odmevati na ušesa delavskega stanu; in to povišanje se mora doseči naravnost ali neposredno. To se pravi, delavcem se ni tolažiti s kako obljubo, češ, da se jim zviša plača, če se pogodé tako ali tako s kapitalisti. Pojasnimo si to z jednim zgledom. Ko so delavci tu pa tam spravili tovarnarje ali podjetnike v velike stiske, prišli so poslednji tudi na ta le predlog. Rekli so: Ako boste vi, delavci, brez štrajkov mirno delali naprej, vam odstopimo delež dobička, ki ga imamo mi, podjetniki. Delavci so tu pa tam zares poslušali tak navet, udali so se za dosedanje plačo in pričakovali so deležev iz dobička, ki so ga jim obečali kapitalisti. Ali kje more delavec nadzorovati in določiti vse, da bi izvedel, koliko imajo kapitalisti dobička? Videli so torej delavci, da tak delež se samo obečuje, pa ne daje; videli so, da jih samo zavajajo od zahtev, katere bližajo delavce cilju. Ako hočejo kapitalisti toroj zares zboljšati stanje delavcem, naj jim ne obečujejo še le kakega deleža iz svojega dobička, ampak naj jim plačo povišajo brezuslovno ali brezpogojno.

Vse namere kapitalistov ali njih prijateljev torej, kateri hočejo kakor si bodi zaslepiti delavce, da bi spravili njih mišljenje in težanje na krive poti, je treba zavračati. Ravno po takih namerah spoznajo raznovrstni delavci, ali je kaka stranka delavcem prijateljska ali ne.

Vprašanje pa tudi je, do katere meje naj bi zahtevali delavci povišanje svojih plač. To vprašanje ni tako, da bi belilo delavcem glave. Zunanje znamenje je v tem, da delavci nikdar ne presežejo dostojnih mej, dokler podjetniki od kraja ne začnejo ustavljati dela in prek in prek zapirati svojih delavnic in tovarnen. Dokler se ne zaprejo prek in prek delavnice ali tovarne za izdelke jedne in iste vrste, je znamenje, da podjetniki še vedno izhajajo, torej da jim nesejo njih podjetja še vsaj toliko, kolikor bi znašale obresti, ako bi nakladali v podjetja naložene kapitala na obresti ali rente.

Države imajo svoje interese, da ne prepadajo domače obrti, domača industrijalna podjetja; ali jednako skrb jim je imeti, da ne propadejo delavci. Države torej pozvedujejo, kako je prav za prav z dobičkom, ki ga imajo kapitalisti; to delajo tudi zaradi določeb carin ali colnin na zunaj. No, konečno se zanimajo dandanes tudi delavci sami za to, da vedó na

tenko, kake odstotke dobička imajo pretek podjetniki pri teh ali onih izdelkih. To je celó dobro, da delavci poznajo dobičke in razmere med lastno plačo in temi dobički podjetnikov. Ko silijo delavci na zboljšanje plač, dokazujejo s številkami, koliko so opravičene njih zahteve, in vladni posredniki toliko laže poročajo v ugodnem smislu za delavce, ako govoré številke za-nje.

V obče so stvari za delavce take, da imajo pravico, brez pomisleka boriti se za povišanje svojih plač. Da dosežejo to, treba se jim je izogibati njim sovražnih programov in strank, ki delajo v smislu teh programov, drugič pa da se organizujejo za isti cilj*) kar najprimerniše.

Delavski prijatelj.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V zadnji številki prijavi smo glavne številke proračuna, kojega je državnemu zboru predložil finančni naš minister, vitez Dunajewski. Številke te pričajo, da se finance države naše stalno boljšajo in da ni ugovora finančni politiki sedanje vlade. Velika prednost Dunajewskega proračunov je pa ta, da ne riše položaja v ugodnejših barvah, nego v resnici je, ampak da je jako vesten — dá, skoro preskeptičen — pri sestavljanju števil. Veliki vspanje sedanje vlade na polju finančne politike je nam pa še le potem povsem jasen, ako pomislimo, da je morala od leta 1880 sem samo za izredne vojne potrebščine preskrbeti 162 milijonov. Vestnosti našega finančnega ministra ne taje niti nemški opozicijski listi. Vspanje finančne politike g. Dunajewskega za državne finance je torej očeviden. Vprašanje pa nastane, ali se je tudi blagostanje pojedinih državljanov pri tem zboljšalo. To vprašanje pa moramo, žal, zanikati, kajti vspehi so se dosegli po velikanskih žrtvah vseh državljanov. Državna bremena so toli narasla, da čujemo na vseh straneh le tožbe in vzdihovanja. Ni nam namen, da bi v tem pogledu česa očitala sedanji vladi. Nedoržna je na obstoječi stiski, kakor so nedolžni vsi avstrijski narodi. Občevropski položaj je tak, da zahteva vedno več kanonov in bajonetov, kateri pa — kakor znano — stanejo obilo novcev in žuljev ubozege davkoplačevalca. Nesrečni ta položaj je pa logična posledica nemških zmag iz leta 1866. in 1870. Te nemške zmage bile so po svojih posledicah za vso Evropo največja nesreča, ki jo je zadela v tem stoletju. Ob tej priliki moramo zavrniti nesramnost židovske „N. Freie Presse“, koja — pišoó o g. Dunajewskega proračunu — trdi, da le nemški Mihel mora v Avstriji nositi vsa ta velika bremena. To ni res; res je pa, da Slovani ne prenašajo le jednak del teh bremen, ampak da glavni del teže sloni na njih ramah. Res je, da je novi hišni davek primeroma jako občutno zadel nemške planinske dežele, toda v tem pogledu si gospóda kaj lahko pomagajo; ni drugega treba, nego da poslušajo jako praktičen nasvet Praške „Politike“: pritrde naj, da se uvede borzni davek, pa boče moči znižati hišni davek. Ali o tem gospóda nočejo nič slišati, ker bi bili po borznem davku zadeti njih pokrovitelji — židovski bankirji in bogataši. Načelo nemško-liberalne gospóde je znano: plačujejo naj le kmet, obrtnik in

*) Na kaj vse je gledati delavcem, je povedano ob kratkem v slovenski knjižici, ki je izšla 1888 v Novem Mestu v tiskarni in zalozi S. Krajca, in sicer pod naslovom: „Delavski prijatelj. Nauki, ki so delavcem v sedanji dobi posebno potrebni.“ Spisal France Podgornik. Str. 52. Cena 20 krajcarjev. Takrat so slovenske novine s pohvalo priporočale to knjižico; ne vemo pa, koliko se je razširila med slovenskimi delavci. Gledé nato, da se jim ponuja pouk od raznih stranij in tudi tujih strank in društev, bi bilo želeli, da bi se omenjena knjižica posebno po mestih in trgih razširila, oziroma v ta namen ponatisnila. Opomnja pis.

mali trgovec; bankir pa, ki se vozari po ekipažah, bodi vsega prost! — „N. Fr. Presse“ se tudi jezi, ker je finančni minister resnici na ljubo priznal sedanje večini in nje požrtvovalnosti velik del zasluge na doseženem vspehu. Na to odgovarja oficijozna „Presse“: „Ako se je čutil finančni minister primoranega priznavati zasluge državnoborske večine, je to izviralo iz povsem naravnega čustva — čustva pravice. Sijajni vspehi, katere je dosegel ta državnik po svoji politiki in s pripomočjo večine, zavzimali bodo odlično mesto v avstrijski finančni zgodovini.“

V državnozbornski seji dne 6. decembra interpelirali so poslanec Hevera in drugi ministra za deželno brambo radi težav, katere se delajo nenemškimi jednoletnim prostovoljcem pri polaganju oficirskih izpitov. Potem so vzeli na znanje cesarske naredbe v podporo onim krajem, ki trpe po povodnjih. Daljša debata se je vnela pri verifikaciji volitev dalmatinskih poslancev, viteza Šupuka in Masovčiča. Poročevalec dr. Ferjanič je jako dobro zavrnil vsa podtikanja nemško-liberalnega posl. Mengerja, na kar sti se volitvi odobrili. V isti seji predložil je poslanec Skopalik peticijo 36 občinskih zastopov okraja Kromeriškega, da se v Brnu osnuje češko vseučilišče.

Na Dunaju je bil kongres rudokopov-delalcev. Sklenili so več resolucij tikaajočih se občnega volilnega prava in poboljšanja stanja rudokopov. — Pekovski pomočniki Dunajski postavili so poseben odbor v organizacijo strajkov po vsi monarhiji.

Iz Hrvatske javiti nam je vesel dogodek: v Oseku zmagal je opozicijski kandidat dr. Neumann. Izid ta je jako karakterističen, ako pomislimo, da je bil Osek do sedaj najvladnejše mesto v Hrvatski. Ako bi po tej volitvi smeli upati, da se bliža nova doba v političnem življenju uboge Hrvatske, potem moramo dogodek ta zapisati sijajnimi črkami v kroniki trojedne kraljevine.

Vnanje države.

Komisija, koja se je sestavila da vpravna rusko-finske colne odnošaje, povdarja potrebo, da se povsem opusti rusko-finska colna meja. Finski uradi naj se tako organizujejo, kakor ruski. Druga komisija predlaga, da se v bodoče ne kuje več poseben finski zlat in srebrn denar in da se uvede ruski kovani denar.

„Novosti“ pišejo, da je v interesu nemške in ruske države, ako živiti kot dobra soseda.

Srbska kraljica Natalija predložila je skupštini spomenico, v kateri zahteva, da se jej dovoli prilika videti svojega sina ob nedeljah in praznikih. Spomenici je priloženih več spisov, mej temi pisma kralja Milana, Gruiča in Simiča. O tej spomenici obravnavala bode skupština v tajni seji. Vlada se drži načela, da skupština ni kompetentna v tej zadevi, ker se ne sme mešati v privatne stvari kraljeve hiše.

Črnogorski knez Nikola je na poti v Napolj, kjer biva sedaj njega hči Milica se svojim soprogom.

Časnikarji gori v nemškem rajhu so ravnokar jako razburjeni radi nekega izreka nemškega cesarja, „da so vsi takozvani „lačni kandidati“ osobito gospodje časnikarji, sami propali gimnazijci“. Nemška država nam je živ dokaz, kako nas včasih videz vara. Država ta sloni na široki konstitucionalni podlagi, kajti uvedeno je tam obče volilno pravo, in vendar se nemški vladar meša se svojimi izreki v vsako zadevo in preudicira sklepom vlade in parlamenta, kakor noben drug konstitucionalen vladar. Cesar Viljem obsoja sedanjo vzgojno metodo v državi nemški in jej pripisuje vse zlo. Mej drugim je tudi rekel: „Ako bi vzgoja vršila svojo dolžnost, zapričeti bi morala koj pri za-

četku boj proti socijalni demokraciji“. Mnenje mladega cesarja je, da boj proti socijalni demokraciji je treba pričeti po šolah. Vse to nam pa priča, da je socijalna demokracija postala na Nemškem mogočen faktor, in da je tam ustavna svoboda v zvezi občeemu volilnemu pravu še jako problematična.

Domače vesti.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu je daroval g. Karol Colja 1 gl.

Za božičnico družbe sv. Cirila in Metoda darovali so: ga. Antonija Šabec 10 gl., g. Ivan Maher 2 gl., g. I. D. 3 gl., g. M. Pertot 1 gl., ga. Ipavio 3 gl., ga. Lieske 5 gl., ga. Dekleva 1 gl., ga. Helena Kalister 1 gl., Prijatelj 1 gl., Prijateljica 1 gl., g. M. Živic 2 gl., g. Štepančič 2 gl., g. Schilz 1 gl., g. Korenčan 2 gl., g. Kalister 25 gl., g. Ternovec 2 gl., g. Schepitz 3 gl., g. Legat 1 gl., g. M. D. 1 gl., ga. Ružička 2 gl., ga. Dollenz 3 gl., g. dr. Tuma 1 gl., g. Kavčič 2 gl., ga. Pollay 5 gl., g. K. Grmek 2 gl., ga. M. Polič 1 gl., ga. M. Lavrič 1 gl., g. J. Perharc 2 gl., g. M. Mandič 1 gl., g. I. Kiferle 1 gl., g. župnik K. Fabris 10 gl., mgr. prof. I. Legat 2 gl., mgr. dr. Šust 5 gl., mgr. Flego 3 gl., g. Elenret 2 gl., g. I. Klun 1 gl., mgr. Černe 3 gl., mgr. Uzman 1 gl., g. Žitko A. 1 gl., mgr. Sterk 2 gl., g. B. Sever 2 gl., ga. Ana Košir 50 kr., N. N. 5 gl., g. Kolman 2 gl., ga. Šorli 1 gl., g. župnik K. Mosè 3 gl., g. J. S. 1 gl., g. F. S. 2 gl., g. A. Hervatin 1 gl., g. A. Bankič 2 gl., g. I. Metlikovič 1 gl., ga. Maurič 1 gl., g. M. Jagodec 1 gl., Slovenci v Pazinu gl. 6-20, Vatovec I. 2 gl., Trobec I. 1 gl., (oba od sv. Ivana), g. Karol Colja 1 gl.

Božični darovi. Marljivo nabirajo se darovi našim nežnim otročičem, kateri se vzgojujejo pri sv. Jakobu in v Rojanu. Kako se zibljejo nežna srca v nadi, kaj jim bode „božičnica“ lepega prinesla! Kedor njim podari — narodu podari. A bodi nam vendar dovoljeno izraziti skromno željo: da se ta od vseh slojev naroda nabrani „dar“ tudi s premiselkom in najbolje uporabi. Slavno načelnitvo ženske podružnice, katero določuje, kako se ima ta „dar“ razdeliti, bi prosili, da se nakupi manj sladice otročičem v vrtilih, a naj se gleda, da naši otroci dobe kaj bolj koristnega, namreč: oblačila in obutve. Prav bi tudi bilo in preverjeni smo, da se to tudi zgodi: da se darovi enakomerno razdele med vso učečo se mladino, toliko v vrtilih kakor v razredih pri sv. Jakobu in v Rojanu. Stariši imovitejših izvestno ne bodo hudi, ako bolj revni darilo dobe, če že vsem ni možno dati, „Vsi so ena družina“. — Oprostite, da smo se drznili to opomniti. Sv. Cirila in Metoda častilci.

Načelnitvo ženske podružnice sv. Cirila in Metoda priredi dne 21. decembra t. l. v hotelu „Europa“ „Božičnico“ in zabavni večer. — Program priobčimo prihodnjic. —

„**Jour-fix**“. Člani „Slovanske čitalnice“ v Trstu vabljeni so na „Jour-fixe“, koji bode v soboto, dne 13. t. m. zvečer.

„**Tržaški Sokol**“ priredi letos mesto „Miklavževega večera“ „Silvestrov večer“. Podrobnosti priobčijo se svoječasno.

Pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah priredi dne 11. januarja veselico s petjem, gledališčno igro in plesom.

Poziv. Oni gospodje, ki nabirajo podpise na peticijo glede užitninske linije, so naprošeni, da završe podpisovanje do konca tega tedna in da prinesó dotične pole v nedeljo, dne 14. t. m. ob 10. uri predpol. v prostore „Del. podpornega društva“. — Zajedno so naprošeni člani odseka za sestavo peticije, da se snidejo istega dne in ob isti uri v prostorih rečenega podpornega društva.

Podpise na tu gori rečeno peticijo nabirata za I. okraj gospod Miha Čok, posestnik pri Sv. Mariji Magdaleni Spodnji št. 157 in Josip Cerkvencič, tudi tam št. 24.

Iz sv. Križa se nam piše: Čudni ljudje so pri nas in čudne reči se pri nas gode. Sklenilo se je bilo, da se pri nas ustanovi društvo, koje naj bi pospeševalo slovensko petje. Začetkoma se je tudi res oglasilo 35 udov. Toda že danes se nikdo več ne zmeni za to, takó, da se res bojimo, da je sv. Križ povsem odstopil od svojih narodnih pravic. Vse se izgovarja, da tako društvo ne bi bilo na korist občine. Od vseh 35 ostalo nas je samo 5 zvestih. Cerkvenci pevci so se sicer navdušeno oprijeli te ideje, ali sedaj so oni glavna ovira, da se rečeno društvo ne more osnovati. Osobito se je nek basist trudil, da je vse porušil. Nasproten je, ker ve, da se lepega petja treba učiti, on pa učenju ni vaje in se ga tudi boji. Nek „tenorist“ — ali tak, da Bog pomagaj! — je pa od nas zahteval plačila za sodelovanje. — Žalostno je videti toliko nasprotja v slovenski vasi. Celo taki, ki se kažejo dobre narodnjake, delajo ob volitvah proti našemu mnogozasluznemu Ivanu Nabergoju. Žalost nas obhaja videče, kako se druga okolica trudi za narodno korist. Pri nas pa vse odpada! Skoro da obupujemo. Domačin.

Za po „Edinosti“ priporočena delavca je nabral gosp. Kravos 6 gl. 64 kr. — V isti namen daroval je g. Peter Silič po g. Kravosu 40 novč., g. Karol Colja pa 50 novč. V imenu ubozih delavcev izreka uredništvo tega lista gg. darovateljem najprisrčnejšo zahvalo.

Kochovo linfo proti jetiki poskušal je dr. Corazza na neki ženski v Tržaški bolnišnici. Vapeh je dosedaj še neznan, a reakcije so vidne. Minolo nedeljo je omenjeni zdravnik pomoček zopet rabil na isti ženski.

Poskusa samomorov. Neka 39 letna E. Gross, stanujoča v ulici Vitelli, hotela je v soboto storiti konec svojemu življenju ter se vreči v morje; nek redar jo je začasoma rešil ter jo odpeljal v luknjo. — Nek Drag. Francisco bil je v nedeljo večer v gostilni „Frankfurt“ na trgu della Zonta; ko je povečerjal izdril je samokres ter si ga iztretil v prsi. Težko ranjenega so prenesli v bolnico.

Nevredna babica. Ana Sumada, katera je hotela s pomočjo babice Štolfa napraviti splav, radi česar je morala v bolnico, je v isti umrla minolo soboto. Sama je zločin zanikala, ali mož njen trdi, da se je njegova soproga dala zapeljati radi težkih porodov.

Iz obravnave proti grofici Badini. Zanimanje za to obravnavo, o kateri smo nedavno poročali, bilo je mej Tržaškim občinstvom velikansko. Zato pa je na stotine ljudi drlo k obravnavam. Zatožena je vse tajila trdeča, da je vestno skrbela za otroka da ga ni tepla, da je bila soba, v kateri je spal, zakurjena, da je dajala deklici dovoljno jesti itd. itd.

Ali vse priče so drugače govorile in dokazale mučeništvo umrle deklice. Tu hočemo podati zanimivejšje izjave nekaterih prič. — Ferdinand Rossi čul je večkrat vsklike otroka: „Odpusti mi, mati, odpusti! Samó ne tepim te!“ Ta priča pové, da je zatožena — dasi je male postavé — tudi svojega moža tepla. — Peter Panizon pripoveduje, da je imel otrok, prišedši iz Splita, cvetočica, da pa je potem vidno hiral. Deklica je morala vsaki dan ob 4½ ali 5. uri vstajati. — Emilia Panizon je nekoč čula, ko je zatožena kričala: „Jesti ne dobiš, pač pa bodeš morala delati kakor živina!“ Deklica je morala opravljati najtežavnejša dela. Nekega dne je rekla priča Badinki: „Ako stvar ne vpravate, prijavila bodem vse to po časopisih!“ Zatožena je pa odgovorila: „O to ni nič; mala kriči za nič!“ — Priča Adele Dürriegl, sestra grofa Badinija, zajoče se

glasno, ko ugleda svojo svakinjo. Priča je obiskala malo Karloto v bolnici. Deklica je imela vse polno odprtih ozeblin in ran. S prvega ni hotelo revše nič povedati, pozneje pa je reklo (priča joče glasno): „Ljuba Teta . . . vse ti hočem povedati . . . z jednim polenom — — — mati — — — veš Teta — — — vdarila po roki — — — in padla sem z glavo ob rob vrat.“ S prvega je otrok tajil in na vprašanje te priče, zakaj da ne pove resnice, odgovoril: „Ker bi ljuba Teta gotovo objavili.“ — Marija Bonazza taji — dasi je to v predpreiskavi izpovedala, — da bi jej bila Badinka zapovedala otroku mrtvaško odelo obleči, češ da je bilo navadno perilo. Potem pa pripozna, da je res bilo mrtvaško odelo. Ko je hotela to odelo deklici čez glavo potegniti, pogledala je revica tako žalostno, da priča ni mogla zvršiti svoj namen. Potem pa je zaukazala zvoniti zadnjo uro, potisnila bolnici svečo v roko in — mučenica je prestala živeti. — Fran Baroni pove, da je zatožena nekega dne udarila deklico na čelo celó z neko posodo od cinka. Mnogokrat so otroka tako topli, da mu je kri vrela. Gospod grof, govoreč o svoji ženi, rekel je priči: „Ona je pravi angel!“ Nekega dne je pa rekel ta prečudni oče: „Ko sedaj domov pridem in binašel svojo hčer mrtvo, bil bi srečen!“ — Priča Marija Baroni pove, da je zatožena deklico najraje tepla po ozeblinah. — Marija Ranzatto, postrežnica v bolnici, pripoveduje, da jej je zatožena enkrat rekla: „Deklica itak ne bode dolgo živela“, in da je Badinka deklici stopala na ozeblina na nogah. — Priča Damijan Badini, brat umrle deklice vstopi teatrališki v dvorano ter hoče objeti svojo mačeho. Redarji seveda tega niso dovolili. Izpovedbe te priče imele so očevidno namen oprati zatoženo, tako, da si je državni prasadnik pridržal pravico, do proganjanja te priče rade krive izjave Damijan Badini trdi, da je zatožena vedno lepo ravnala z deklico, da pa je bila ta poslednja neubogljiva in uporna. Deklica da je dobila obilo — jesti. — Priča Baroni izjavlja na to, da Damijan Badini laže, kajti sam je rekel nekega dne: „Jaz sem že sit te družine; vrgel sem bodem še pod kak železniški vlak.“ Priča Rossi pa pravi, da je Damijan Badini sam radi gladu nekoč prodal šolske knjige.

— Zdravniki trde, da je bila deklica toliko shujšala, da bi morala poginiti, ako bi tudi ne bilo zadnjih telesnih poškodb. Glede udarca na glavi pravi dr. Xidias, da ni mogoče, da bi bila deklica padla ni se tako poškodovala, ampak da je udarec prišel od kaka druge osebe. — Potem se je prečitalo pismo, katero je v zaporu pisala zatožena svojemu soprogu, a je je sodišče vjelo. Iz tega pisma je razvidno, da je hotela zatožena imeti k sebi kakega človeka, kateri bi jej preoblečen kot duhovnik in pod pretvezo spovednika prinesel papirja in svinčnik. V nekem drugem pismu piše zatožena: „Ako vas bodo vprašali, recite, da sem otroka kaznovala le s tem, da munisem dala sadja in da ga nisem vzela s bojem v kavarno.“

Ob preiskavi celice našli so le en del jednega pisma, drugi del pa je zatožena požrla. V nekem zapisniku pravi priča Olga Santi da je Badinka nekoč vkliknila: Starišev dolžnost je, da tepejo svoje otroke. —

S tem je bilo dokončano dokazilno obravnavanje. Zadnji dan sta še govorila državni pravdnik in zagovornik. Govor državnega pravdnika je občinstvo odobravalo živahnimi „bravo“-klici. Razzodbo smo že priobčili.

Glavna obravnava pred deželnim sodiščem. — Dne 27. februarja 1889. leta

napovedal je kraški trgovec Ivan Žiberna iz Križa stečaj (konkurz). Passiva (dolgi) znašali so preko 8000 gld., a aktiva (nepremakljivo in premakljivo premoženje in terjatve) nekaj čez 3000 gld. Na podlagi izvedene kazenske preiskave in od državnega pravništva podane zatožnice vrnila se je 4. t. m. kazenska glavna obravnava pred tukajšnjim e. kr. deželnim sodiščem, pri kateri je bil zatoženec Ivan Žiberna spoznan krivim pregreška kulpoznega falimenta ter obsojen na 4 mesece ojetrega zapora. Zatoženec, ki biva sedaj v Aleksandriji v Egiptu, bil je obsojen in contumaciam, ker ni prišel k obravnavi. V razlogih razsode pravi e. kr. dež. sodišče, da je zatoženec vedel že začetkom 1888. l. da njegovi dolgi presegajo premoženje njegovo ter da je imel toraj po zakonu napovedati že tedaj konkurz. Nadalje pravijo isti razlogi, da je zatoženec sklenil tri tedne pred napovedanjem konkurza z bratom Franom Žiberna, tudi iz Križa, zadolžno in zavarovalno pismo, s katerim je priznal, da dolguje istemu na posojilu znesek od 2700 gld. dovolivši mu zajedno zastavno pravico na vse svoje nepremakljivo premoženje, katera slednjič se je tudi takoj uknjižila v škodo drugih upnikov. Tega pa zatoženec ni smel storiti, ker je ta čas že vedel, da ima več dolga, nego premoženja. Državni pravdnik gosp. vitez Nadamleski omenil je gledé zadnjega dejanja v svojem govoru, da se isto bliža prevari (slepariji). Tako se je končala kazenska obravnava, katera je v svojem času vzbudila toliko hrupa in začudenja na Krasu. Dal Bog, da bi kraški trgovec ne sledili slabemu vzgledu obsojenega Ivana Žiberna ter da bi ta slučaj ostal osamljen, kar je upati pri znanem poštemem kraškem značaju.

Dunajska bors

9. decembra.

Enotni drž. dolg v bankovih	—	gld	89.—
„	v srebru	—	89.05
Zlata renta	—	—	107.85
5% avstrijska renta	—	—	101.85
Delnice narodne banke	—	—	80.—
Kreditne delnice	—	—	303.50
London 10 lir sterlin	—	—	115.—
Francoški napoleondori	—	—	9.11 1/2
C. kr. cekini	—	—	5.45
Nemške marke	—	—	58.40

TRZASKA HRANILNICA

Sprejemlje denarne vloge v bankovih od 50 noč. do vsacega zneska vsak dan v tednu razin praznikov, in to od 9—12 ure opoldne. Ob nedeljah pa od 10—12 ure dop. Obresti na knjižice 3%
Plačuje vsak dan od 9—12 ure opoldne. Zneske do 100 gld. precej, zneske preko 100 do 1000 gld. mora se odpovedati 3 dni, zneske preko 1000 gld. pa 5 dni prej
Eskomptuje menjice domicilirane na tržaškem trgu po 5 1/2%
Posojuje na državne papirje avstro-ograde do 1000 gld. po 5 1/2%
višje zneske od 1000 do 5000 gld. v tekočem računu po 5 1/2%
Večje svota po dogovoru.
Daje denar proti vknjiženju na posestva v Trstu. Obresti po dogovoru.
TRST, 2. oktobra 1890. 23—24

KMETIJSKO BERILO

za nadaljevalne tečaje ljudskih šol in gospodarjem v pouk, dobiva se v tiskarni

DOLENC

Ulica Carintia broj 28.

po 40 kr., trdovezan 60 kr.

FILIJALKA

e. kr. priv. avstr. kreditnoga zavoda

za trgovino in obrt v Trstu.

Novci za vplačila.

V vredn. papirjih na	V napoleonih na
4-dnevni odkaz 3 1/2%	30-dnevni odkaz 2 1/2%
8- " " 3 1/2%	3-mesečni " 2 1/2%
30- " " 3 1/2%	6- " " 2 1/2%

Vrednostnim papirjem, glasečim na napoleone, kateri se nahajajo v okrogu, pripozna se nove borestna tarifa na temelju odpovedi od 8 oktobra, 12. oktobra in 8. novembra.

Okrožni oddel.

V vredn. papirjih 2 1/2% na vsako svoto.
V napoleonih brez obresti.

Nakaznice

za Dunaj, Prago, Pošto, Brno, Lvov, Tropavo, Reko kakor za Zagreb, Arad, Bozen, Gradec, Hermanstadt, Inmost, Colovec, in Ljubljano — brez troškova

Kupnja in prodaja

vrednostij, diviz, kakor tudi vnočenje kuponov 24—24 pri odbitku 1% provizija.

Predujmi.

Na jamčevne listine pogoji po dogovoru. Z odprtjem kredita v Londonu ali Parizu, Berlinu ali v drugih mestih — provizija po pogodbi.

Na vrednostni obrti po pogodbi.

Uložki v pohrano.

Sprejemajo se v pohrano vrednostni papirji, zlat ali srebrni denar, inozemski bankovci itd. — po pogodbi.

Trst, 4. oktobra 1890. 23—24

Griena bol kašalj, hreputavica, promuklost, nabez zadavica, rora, zapala ustijuh itd.

mogu se u kratko vrijeme izlečiti rabljenjem NADARENH 6—30

Prendinijevih sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi Prendini, lučbar i ljekarnar u Trstu

Veoma pomažu učiteljem, propovednikom itd. Prebdjenih kašljah noćih, navadne jutranje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalica, koji je ponacijaju. Zato treba uvijek zahtjevati Prendinijeve sladkiše (Pastiglie Prendini) te gledati, da bude na omotu kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima natisnuto na jednoj Strani „Pastiglie“, na drugoj „Prendini“.

Ciena 30 nč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u Prendinijevoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste) i u glavnijih ljekarnah svijeta. 39—43

Teodor Slabanja

srebrar v Gorici, ulica Morelli št. 17

prporoča se vlijudno pri visoko častiti duhovščini v napravo cerkvenih posod in orodja najnovije oblike, kot: monstranc, kelihov itd. itd. po najnižji ceni.

Stare reči popravi, ter jih v ognji pozlati in posrebrl. Na blagovoljno vprašanje radovoljno odgovarja. 46—50

Pošilja blago dobro spravljeno in poštnine prosto!

Veliki polom!!!

Novi-York in London nista prizanesla tudi evropskemu ozemlju in je bila tudi neka tovarna za srebrnine primorana razdati celo svojo zalogo proti mali odškodnini za delo samo.

Pooblaščen sem, da izvršim ta nalog.

Jaz podarim vsakateremu, bodisi bogatemu ali ubogemu, naslednje stvari za samo odškodnino v znesku 6 gl. 60 nov. in sicer:

- 6 komadov najfinejših namiznih nožev s pravim angleškim rezalom,
- 6 komadov amer. pat. srebrnih vilic iz enega samega kosa,
- 6 komadov amer. pat. srebrnih žlic za juho iz enega samega kosa,
- 12 komadov amer. pat. srebrnih žličic za kavo iz enega samega kosa,
- 1 komad amer. pat. srebrn. zajemalca za polivko iz enega samega kosa,
- 1 komad amer. pat. srebrn. zajemalca za mleko iz enega samega kosa,
- 6 komadov angleških Victoria-tas,
- 2 komada krasnih namiznih svečnikov,
- 1 komad preejevalec za čaj,
- 1 komad najfinejši potresevalec sladkorja.

42 komadov skupno.

Vai ti gori navedeni predmeti stali so popred čez 40 gld. in se dobe sedaj za minimalno ceno 6 gl. 60 nov. Amerikansko patent-srebro je skozi in skozi bela kovina, koja obdrži barvo srebra 25 let, za kar se garantira. Najbolji dokaz, da ta inserat ni sleparija, je to, da vzamem glavo nazaj, ako ne bi ugajalo, in da povrnem plačano svoto. 2—6

Pošilja samo po poštnem povzetju ali predplačilu

P. Perlberg's Agentur
der vereinigten amerikanischen Patent-Silberwaaren-Fabrik in Wien,
II., Rembrandtstrasse 33.

Lekarna

Trnkóczy,

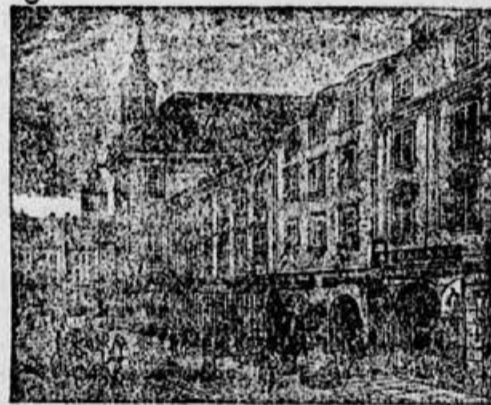
zraven rotovža

v Ljubljani

na

velikem mestnem trgu,

prporoča tukaj popisana najboljša in svoža zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prijeli pi menih zahval o naših izborao skušenih domačih zdravilih. Lekarna Trnkóczy-jeva trvdj je pet, in sicer: Na Dunaji Viktor pl. Trnkóczy, V., Hundsturmstrasse 113 (udi kemična tovarna); dr. Oton pl. Trnkóczy, III., Radeckyp. lz 7 in Gradci (na Štajerskem) Vendelin pl.

Julius pl. Trnkóczy, VIII., Josefstädterstrasse 30, V Trnkóczy, V Ljubljani Ubald pl. Trnkóczy, P. n občinstvo se prošl, ako mu je na tem ležeče, da spoda navedena zravila s prvo pošto dobi, da nasl v tako le napravi: Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani.

Marijacejske kapljice

Cvet proti trganju

za želodec so izvrstno uspešne, kot želodec krepilno, žlezo ločilno, odvajalno, bolečine olajšalno in slast do jedi oživljajoče zdravilo. — Sklenica stane 20 kr., tucet 2 gl., 5 tucetov samo 8 gl.
Svarilo!
Opozarjamo, da take istinite Marijacejske kapljice dobivajo se v lekarni Trnkóczy-ja zraven rotovža na velikem mestnem trgu v Ljubljani.

(Gichtgeist),
povsem najboljšo zdravilo, lajša in preganja bolečine pri skrnini (reumatizmu), pri trganju po udih, pri bolestitih v križi in živcih, pri oteklinah, otrpjenih udih, in in kiti itd.
Zahteva naj se „dr. Marijevega cvetu zoper trganje“ s tikstoječim znamenjem. Steklenica 50 kr., tucet 4 gl. 50 kr.

Planinski zeliščni sirup kranjski.

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vratobol, jetiko, prsne in pljučne bolečine: 1 steklenica 50 kr., 1 tucet 5 gl.

Kričistilne krogljice,

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se uže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji slovskega tel-osa, glavo: ōlu, otrpnelih udih, akaženem želodcu, etruh in obistnih boleznih, v škatljah á 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljami 1 gld. 5 kr.

Trnkóczy-jeva hmeljeva sladna kava (zdravilna kava).

lehkó prebavljajoče, želodec krepilno, redilno sredstvo, je važna za vsacega in neobhodno potrebna v ohranjenje in dosego zdravja. 1/4 kil zamotek 30 kr.

ANGLEŠKI ČUDOTVORNI BALZAM,

1 steklenica 10 kr., 1 tucet 1 gld., 5 tucetov samo 4 gld.

ZDRAVILA ZA ŽIVINO.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje tri vseh boleznih krav, konj in prašičev. Konje varuje ta štupa trganja po crevih, bez a k, vseh nalezljivih kužnih boleznih, kašlja, pušenih in vratnih boleznih ter odpravlja van g late, udi vzdržuje konje debe e, okrogle i iakrene.

Cvet za konje.

Najboljšo mazilo za konje pomaga pri protuju žil, otekanih kolon, kopitnih boleznih, otrpnenji v boku, križi itd. otekanji nog mehurjih na nogah, izvijenji tih čanj se la, oprave se čici itd., s kratka eri vseh vnanjih boleznih in bibah. Steklenica z rablilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 stekl z rablilnim navodom vred samo 4 gld.

Vsa ta našeta zdravila se samo prava dobijo

v lekarni TRNKOCZY-ja v Ljubljani

zraven rotovža
in vsak dan s pošto razpošiljajo

8—12

J. PSERHOFER'S

Apotheke zum „goldenen Reichsapfel“

I. Singerstrasse N. 15 — WIEN.

Kričistilne krogljice, nekđaj imenovane univerzalne krogljice, poznate kot domače sredstvo proti zabasanju.

Jedna škatljica z 15 krogljicami stane 21 kr., jeden zavitek šestih škatljic 1 gld. 5 kr., pri nefrankovani pošiljavi po povzetju 1 gld. 10 kr. Ako se denar naprej pošlje, ni treba plačati porto, in stane: 1 zavitek krogljic 1 gld. 25 kr., 2 zavitka 2 gld. 30 kr., 3 zavitki 3 gld. 35 kr.; 4 zavitki 4 gld. 40 kr., 5 zavitkov 5 gld. 20 kr., 10 zavitkov 9 gld. 20 kr. (Manj, kot jeden zavitek se ne pošilja).

Prosimo, da se izrečno zahteva

„J. Pserhoferjeve kričistilne krogljice“

in paziti je, da ima pokrov vsake škatljice isti podpis J. Pserhofer v rdečih pismenih, katera je videti na navodilu za porabo.

Balzam za ozeblino J. Pserhoferja 1 posodca 40 kr., prosto poštnine 65 kr.

Trpotčev sok, 1 steklenica 50 kr.

Amerikansko mazilo za trganje 1 posodica 1 gld. 20 kr.

Prah proti potenju nog, škatljica 50 kr., poštnine prosto 75 kr.

Balzam za goltanec, 1 steklenica 40 kr., poštnine prosto 65 kr.

Zivljenska esenca (Praške kapljice) stekleničica 22 kr.

Angleški čudežni balzam, steklenica 50 kr.

Fijakerski prašek, 1 škatljica 35 kr., poštnine prosto 60 kr.

Tanokininska pomada J. Pserhoferja, pospešujo rast las, škatljica 2 gld.

Univerzalni plašter prof. Stendela, posodica 50 kr., poštnine prosto 75 kr.

Univerzalna čistilna sol A. W. Bullricha, izvrstno domače sredstvo proti posledicam slabe prebave, 1 zavitek 1 gld.

Razven imenovanih izdelkov dobivajo se še druge farmacevtske specialitete, ki so bile po vseh avstrijskih časopisih oznanjene. 12—12

Razpošiljanja po pošti vrše se točno, a treba je denar poprej doposlati; večja naročila tudi po poštnem povzetju.

Pri depošiljavi denarja po poštnoj nakaznici, stane porto dosti manj kakor po povzetju. 8—12